

Asia: VN/24520/2023

Uuden vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen

Lausunnonantajan lausunto

1. Lausunnonantajan organisaatio

Järjestö

2. Pidätkö hallituksen esitysluonnoksen 3 luvussa kerrottuja tavoitteita kannatettavina?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Tavoitteet ”vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen, palveluiden saatavuuden turvaaminen vammaisille ihmisille ja yhdenvertaisuus” ovat tärkeitä, mutta luonnoksessa niihin pääseminen kuitenkin vaarannetaan vakavasti. Perus- ja ihmisoikeudet ovat lähtökohta lainsäädännön tavoitteille, joiden kanssa tavoitteiden ja säädösten olla linjassa.

Vammaislainsäädännön soveltamisen lähtökohtana tulee olla YK:n vammaisten ihmisten oikeuksien sopimuksen periaatteiden toteuttaminen, nyt luonnos laiminlyö tämän. Soveltamisalaa ei saa tarkentaa luonnoksessa esitetyllä tavalla. Vammaisten henkilöiden määritelmä tulee olla mukana, mukaan ottaen sosiaalisen toimintakyvyn rajoitteet. Vammaisten henkilöiden oikeusturvaan tulisi liittyä ongelmia. Pykälätasolla tulisi määritellä YK:n vammaissopimuksen 1 artiklan mukaisesti, ketkä ovat vammaisia henkilöitä. Soveltamispäälässä tulee olla myös tavoitteet itsenäisen elämän, osallisuuden ja yhdenvertaisuuden edistämiseen. On muistettava, että perusoikeuksia ei saa heikentää.

3. Päästäänkö esitetyillä muutosehdotuksilla esityksen tavoitteisiin?

ei

Voit halutessasi esittää huomioita:

Esitetyillä muutosehdotuksilla ei päästä oikeisiin, ihmisoikeus- ja perusoikeuksiin tukeutuviin tavoitteisiin. Muutokset heikentävät vammaisten ihmis- ja perusoikeuksia, koska jo lakiluonnoksen tavoitteet ovat virheelliset ja puutteelliset ja ne on tehty enemmän säästökeinoiksi. Yleislainsäädännön ja vammaispalvelulain epäselvä suhde ei lisää yhdenvertaisuutta.

4. Ovatko ensisijaisen lainsäädännön mukaisten palvelujen ensisijaisuutta korostavat säännökset mielestänne kannatettavia? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Esitetyt säännökset vaikeuttavat vammaisten henkilöiden pääsemistä vammaispalveluiden piiriin ja voivat johtaa siihen, että myös nykyisin vammaispalveluita käyttävien vammaisten henkilöiden määrää rajataan.

On otettava huomioon, että kun keväällä 2023 vammaispalvelulaki hyväksyttiin, siinä lähtökohtana oli ihmisoikeusperusteisuus YK:n vammaissopimuksen ja Suomen perustuslain mukaisesti, aikaisemman vammaispalvelulain ja kehitysvammaisten erityishuoltolain yhdistäminen ja väliinpuotoajien (esim. neuro- ja autismikirjo) saaminen saman lain piiriin. Lievemmin kehitysvammaiset henkilöt, jotka saavat nykyisin tukea ja palveluja kehitysvammalain mukaan, tarvitsevat niitä tulevaisuudessa vammaispalvelulain mukaan, eikä maksullisten sosiaalipalvelujen mukaan. Heillä on oltava oikeus olla vammaispalvelulain piirissä, saada palvelua esimerkiksi elämänhallintaansa asumispalvelun yhteydessä, saada valmennusta, saada tukea päätöksentekoon ja osallistua työtoimintaan, jos heillä ei ole mahdollisuutta tuettuun työhön.

Palvelujen heikon saatavuuden on oltava yksi peruste vammaispalvelun saamiselle, muuten henkilö voi jäädä tarvitsemansa palvelun ulkopuolelle. Vammaispalvelulaki, ja aikaisempi kehitysvammaisten erityishuoltolaki antoivat viimesijaisen turvan vastata henkilön tarpeisiin. Asiakkaan tarve ja etu on otettava huomioon.

5. Onko elämänvaiheessa tavanomaisesta poikkeavaa tarvetta koskeva säännösehdotus mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Kirjaus on tulkinnanvarainen ja rajoittava.

6. Onko asiakkaan edun ja maksuttomuuden suhdetta koskeva tarkennus mielestänne kannatettava? (Sosiaalihuoltolain 4 §)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Vammaisuuden takia tarvittavien palvelujen tulee olla maksuttomia, jotta yhdenvertaisuus vammattomien kanssa toteutuu. Nykyisinkin tutkimuksissa on todettu, että varsinkin koko aikuiselämänsä kansaneläkkeen varassa elävät vammaiset ovat erityisen köyhiä. Se, että vammaispalvelut ovat maksuttomia, tulee olla yhtenä kriteerinä asiakkaan etua arvioitaessa ja palvelua myönnettäessä. Suomi on muutenkin saanut huomautuksia riittämättömästä sosiaaliturvasta ja köyhyydestä.

7. Onko asiakasmaksulain säännöksiä täydentävä niin sanottu suojasäännös mielestänne kannatettava? (Vammaispalvelulain 2 §:n 4 ja 5 momentti)

ei

Voit halutessasi esittää huomioita tai lisätä muutosehdotuksen:

Kun vammaispalvelut myönnetään asiakkaan edun ja YK:n ihmisoikeussopimuksen mukaisesti, ei maksua tule periä, jolloin tätä suojasäännöstä ei tarvita.

8. Voit halutessasi esittää muita huomioita esityksestä:

Lapin Kehitysvammaisten Tukipiiri ry esittää, että uusi vammaispalvelulaki (675/2023) tulee voimaan sellaisena kuin se on alun perin hyväksytty eikä esitysluonnoksessa ehdotettuja muutoksia tule toteuttaa, koska ne heikentävät perustavanlaatuisesti vammaisten ihmisten perusoikeuksia ja oikeusturvan toteutumista.

Taimi Tolvanen
Lapin Kehitysvammaisten Tukipiiri ry